

УДК: 356 (477)

DOI: 10.33099/2707-1383-2022-46-4-53-64

Павло Кришній*ад'юнкт, кафедра Десантно-штурмових
військ і Сил спеціальних операцій,**Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського**(Київ, Україна)**ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9705-1610>**Електронна пошта: meta0080@gmail.com*

ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ФОРМУВАНЬ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НІМЕЧЧИНИ (1914–1944 рр.) ТА КАНАДИ (1942–1944 рр.)

У статті на основі наявної вітчизняної та зарубіжної літератури, присвяченої питанням світового досвіду створення та розвитку військових формувань спеціального призначення, узагальнено досвід створення військових формувань спеціального призначення таких країн як Німеччини (“Ebbinghaus”, “Brandenburg” і “Kurfürst”) та Канада (“First Special Service Force”), зокрема розглянуто причини їх створення, наведено приклади та форми їх застосування, висвітлено способи виконання ними спеціальних завдань у тилу противника в роки Першої світової війни (1914–1918 рр.) та Другої світової війни (1939–1945 рр.)

Ключові слова: *спеціалізовані підрозділи, диверсійно-розвідувальні дії, розвідувально-диверсійні формування, спеціальні завдання, сили спеціального призначення.*

Постановка проблеми. Досвід воєнних конфліктів другої половини ХХ ст. засвідчив значну роль дій диверсійно-розвідувальних формувань у тилу противника. Застосування подібних формувань у майбутньому може набути ще більшого значення, про що свідчать локальні війни сучасності. Саме тому вивчення й узагальнення досвіду бойової діяльності

підрозділів спеціального призначення у воєнних конфліктах має особливу актуальність.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проаналізувавши наукові праці вітчизняних дослідників встановлено, що погляди на досліджувані нами питання знайшли висвітлення у багатьох працях дослідників, зокрема у працях П. Гаращука (Гаращук, П.

1997), Д. Веденеєва, (Веденеєв, Д. (за заг. ред.). 2010), В. Колесника (Колесник, В. Т. 2017), А. Слюсаренка (Слюсаренко, А. В. 2019а), висвітлено процес творення, становлення та трансформації сил спеціальних операцій (далі — ССО) провідних країн світу в окремий компонент збройних сил.

У працях О. Анікеєнка (Анікеєнко, О. Ф. 2005), І. Данилюка, О. Печоріна та М. Єзерського (Данилюк, І. А., Печорін, О. М. & Єзерський, М. Р. 2017) розкрито головні завдання та особливості застосування підрозділів спеціального призначення та ССО.

Загальні тенденції розвитку збройної боротьби розглянуті у монографії В. Горбуліна (Горбулін, В. 2022), у статті Г. Воробйова (Воробйов, Г. П. 2014), у книзі Є. Магди (Магда, Е. 2015), у підручнику за редакцією І. Фурмана (Фурман, І. І., Сидоров, С. В. & Пилявець, Р. І. 2020); у працях І. Руснака, В. Телеліма (Руснак, І. С. & Телелім, В. М. 2000). Проте, питання з узагальнення досвіду застосування розвідувально-диверсійних формувань досліджуваного нами періоду потребують додаткового вивчення.

Мета статті полягає у проведенні аналізу й узагальнення досвіду створення та застосування військових формувань спеціального призначення Німеччини та Канади у роки Першої та Другої світових воєн.

Виклад основного матеріалу. Історичний аналіз розвитку змісту

і форм спеціальних дій військових формувань у тилу противника у воєнному мистецтві свідчить, що впродовж усієї його історії існували бойові дії, форми і способи ведення яких виходили за межі звичайних бойових дій на полі битви. Водночас існували спеціальні військові й іррегулярні підрозділи, що призначалися для виконання спеціальних завдань у межах ведення спеціальних дій.

Приналежність до спецпідрозділів визначається, насамперед тими завданнями, які вони вирішують і тактикою дій, яку вони застосовують. Коли у роки Першої світової війни, відбувалося позиційне протистояння, отримати перевагу традиційними способами за подібних умов стало практично неможливо. Так з'явилися об'єктивні причини для створення нових військових формувань, яких до цього часу не існувало і які могли б виконувати специфічні (нетрадиційні) завдання в інтересах своїх військ.

Цікавим у цьому плані є досвід **Німеччини**. Розвиток подій під час Першої світової війни спонукав командування німецької армії до створення військових формувань, які передбачалося використовувати в тилу противника під час підготовки і ведення великомасштабних бойових дій. Однією з причин були успішні дії проти країн Антанти в Танганьїці і Кенії. Генерал Пауль Еміль фон Леттов-Форбек (*нім.* Paul Emil von Lettow-Vorbeck), командувач німецькими військами у Східній

Африці, впродовж чотирьох років успішно протистояв кратно переважаючим силам противника. При цьому ставку зробили на організацію партизанської війни силами місцевого населення («Бремя чёрного человека», или «Превосходство Леттов-Форбека». 2022).

Особливістю дій у Танганьїці було те, що її з усіх боків оточували території, підконтрольні країнам Антанти, тому під час Першої світової війни німецькі частини, що там розміщувалися, практично не отримували допомоги з Німеччини. За таких умов генерал П. фон Леттов-Форбек відійшов від поглядів традиційної пруської військової школи. Маючи у своєму розпорядженні сили у кількості 2732 осіб (з них лише 10% німці, решта — місцеве населення) він поділив на 14 рот. До кожної роти додавався великий загін з числа місцевих жителів, на яких покладалася основна функція — носіїв. Такий розподіл сил істотно підвищив їх мобільність. Роти діяли як самостійно, так і спільно, коли у цьому виникала потреба. У такий спосіб було завдано нищівної поразки 8-ми тисячному англійському корпусу, що висадився в порту Танга на північному сході Танганьїки (Партизаны в Аравии и Африке. 2022).

Об'єктами для нападів стали: шляхи сполучення, засоби зв'язку, склади, штаби, невеликі військові частини (Тарас, А. Е. 1998, с. 9). Ці підрозділи з упевненістю можна вва-

жати «підрозділами для виконання спеціальних завдань», тому що їм були притаманні такі риси: дії у складі невеликих за чисельністю груп, висока мобільність, дії в умовах значної чисельної переваги противника, відсутність матеріально-технічного забезпечення, застосування тактики раптових нападів і швидкого відходу. Основні завдання, які вони на той час вирішували: знищення важливих об'єктів у тилу противника, знищення живої сили противника, порушення роботи комунікацій у ворожому тилу.

Наступним кроком у розвитку військових формувань спецпризначення німецької армії став 1933 рік, коли капітан Теодор фон Хіппель, спираючись на власний досвід партизанських і диверсійних дій проти англійських військ у роки Першої світової війни, першим офіційно обґрунтував необхідність створення постійно діючих спеціальних диверсійних підрозділів у складі німецької армії. На ці підрозділи покладалася така завдання: діяти в глибокому тилу противника, знищувати тилові комунікації і важливі об'єкти противника, вести розвідку, проводити диверсії та саботажі, підривати моральний дух противника.

До літа 1939 р. під керівництвом Т. фон Хіппеля було сформовано військове формування “Ebbinghaus”, яке спеціалізувалося на диверсіях у ворожому тилу. У вересні 1939 р. цей підрозділ задіяли під час захо-

плення Польщі. В умовах стрімкого наступу німецької армії, диверсанти займалися не стільки знищенням тилових об'єктів, скільки їх захопленням та утриманням до підходу своїх військ (сил). Це військове формування повністю виконало усі покладені на нього завдання, але незважаючи на успіхи, відразу ж після окупації Польщі було розформоване. Вище німецьке командування вважало подібні військові формування тимчасовим вимушеним кроком і не вбачало в них подальших перспектив, до того ж втрат, яких зазнало це формування, компенсувати було ніким (Слюсаренко, А. В. 2019а, с. 69).

Проте уже 25 жовтня 1939 р., за пропозицією Т. фон Хіппеля, адмірал В. Ф. Канаріс підписав наказ про створення нової частини у складі Абвера під назвою «Будівельна навчальна рота для спеціальних застосувань — 800». Основою підрозділу стали 3 офіцери і 67 нижніх чинів — колишні диверсанти військового формування “Ebbinghaus” (Создание частей специального назначения в германской армии ... 2022). Ця рота швидко поповнювалася добровольцями і 15 грудня 1939 р. була перетворена на «800-й навчально-будівельний батальйон особливого призначення» (нім. *Vaulehrbataillon z. b. V. 800*) (Токарев, М. 2008).

З 9 квітня по 8 червня 1940 р. підрозділи зі складу цього батальйону брали участь у Дансько-норвезькій операції «Везерюбунг-Зюд»

(нім. *Weserübung-Süd*) і «Везерюбунг-Норд» (нім. *Weserübung-Nord*), а з 10 травня по 22 червня 1940 р. — у Французькій кампанії, проводячи диверсійно-розвідувальні дії в авангарді німецьких військ.

Головні завдання, які виконував батальйон “Brandenburg”:

ведення глибинної розвідки;
захоплення мостів, аеродромів, бункерів, важливих об'єктів будь-якого рівня охорони;

знищення важливих об'єктів на комунікаціях противника;

ліквідація командного складу високого рангу, що призводило до дезорганізації системи управління та постачання противника;

терор проти цивільного населення (найчастіше переодягнувшись у військову форму противника) для створення панічних настроїв і посилення хаосу,

знищення вузлів зв'язку, складів, пошкодження залізничних колій, захоплення «язиків» (Чуев, С. Г. 2003, с. 125).

Уже 1 червня 1940 р. батальйон був розгорнутий у 800-й навчальний полк особливого призначення “Brandenburg” (нім. *Lehrregiment Brandenburg z. b. V. 800*) (*Lehr-Regiment Brandenburg z. b. V. 800*. 2015). Основне призначення полку полягало в тому, що він спеціалізувався на операціях розвідувально-диверсійного характеру і використовувався Абвером для ведення глибинної розвідки у військових кампаніях, зо-

крема План «Вайс» 1939 р. (агресія проти Польщі), План «Гельб» 1940 р. (напад на Францію) і План «Барбаросса» 1941 р. (агресія проти СРСР) (Слюсаренко, А. В. 2019b, с. 130).

Уже в листопаді 1942 р. на базі полку сформовано дивізію спеціального призначення. Замість навчального табору та навчального батальйону полку “Brandenburg-800” було створено полк підготовки “Kurfürst”, а батальйони були переформовані відповідно у 801, 802, 803, 804 та 805-й полки трибатальйонного складу (Чуев, С. Г. 2003, с. 113). Саме полк “Kurfürst” став однією із центральних розвідувально-диверсійних шкіл Абвера-2 (Чернявський, В., Мадер, Ю. & Чуев С. Г. 2022).

З 1 квітня 1943 р. дивізія “Brandenburg” була виведена зі складу Абвера і передана до Верховного командування сухопутних сил. Наприкінці травня 1944 р. значна частина особового складу “Brandenburg” добровільно вступила до штурмових груп служби безпеки, якими командував обер-штурбанфюрер СС Отто Скорцені. 15 вересня 1944 р. відбулося її переформування в танково-гренадерську дивізію “Brandenburg” (нім. Panzer-Grenadier-Division Brandenburg), що стало завершенням в існуванні диверсійно-розвідувального формування під умовною назвою “Brandenburg” (Tessin, G. 1977). Основними завданнями, які виконувало диверсійно-розвідувальне формування “Brandenburg”, були:

диверсійна та розвідувальна робота у тилу противника; захоплення важливих об’єктів у тилу противника і забезпечення їх безпеки до підходу основних сил німецької армії; боротьба з партизанами (Полк «Бранденбург-800» — спецназ «бесноватого фюрера»). 2022).

Таким чином, у першій половині ХХ ст. у збройних силах Німеччини, вперше у світі, були створені спеціальні військові формування, зокрема “Ebbinghaus” і “Brandenburg”, які виконували розвідувально-диверсійні завдання в тилу противника, але через поразку нацистської Німеччини у Другій світовій війні вони припинили своє існування.

Не менш цікавим у цьому плані є досвід творення формувань спеціального призначення **Канади**. Датою появи перших канадських спецназівців вважається 1942 р., коли навесні цього ж року в Командуванні комбінованих операцій США виник план закинути на льодовик Юстедалсбреен у Норвегії велику групу спеціально підготовлених бійців зі снігоходами для проведення диверсій на норвезьких електростанціях. США відповідали за його реалізацію, а Британська імперія мала забезпечити половину особового складу. Зробити це британці планували за рахунок свого домініону Канада. Так, у липні 1942 р. створено унікальний спецпідрозділ часів Другої світової війни — спільні американо-канадські Перші сили спеціального призначення (англ.

First Special Service Force — FSSF) (Веденєєв, Д. В., Гавриленко, О. А. & Кубіцький, С. О. 2017а, с. 25; Веденєєв, Д. В., Гавриленко, О. А. & Кубіцький, С. О. 2017б, 336 с.).

Канада направила до складу FSSF 47 офіцерів та 699 нижніх чинів (Тернистий путь канадского спецназа. 2022). Особовий склад пройшов інтенсивну підготовку на базі біля містечка Хелена у штаті Монтана (США). Курс підготовки для спецпризначенців включав: парашутну, альпіністську та лижну підготовку, навчання вибуховій справі та рукопашному бою. На базах у Вірджинії та Вермонті бійці навчалися десантуванню з моря та штурму ворожих бункерів та укріплень (Тернистий путь канадского спецназа. 2022).

Влітку 1943 р. бійців FSSF направили на Аляску для участі в десантній операції на захоплених японцями Алеутських островах. У ніч на 15 серпня 1-й і 3-й полки FSSF успішно висадилися на острові Киска, забезпечивши плацдарми для висадки основного десанту. Згодом FSSF були перекинуті на Італійський фронт і 20 листопада 1943 р. прибули до «Лінії Бернхарда». Уже 2 грудня спецназівці штурмували висоти Монте-ла-Діфенсе та Монте-ла-Реметанеа. До початку 1944 р. FSSF брали участь у боях в італійських горах, а потім були перекинуті на плацдарм Анціо. Згодом FSSF була відома як «Бригада диявола» (налякані

німецькі солдати називали її «Чорні дияволи») (Слюсаренко, А. В. 2019b, с. 123).

Наприкінці травня — на початку червня 1944 р. FSSF рухалися в авангарді союзних військ під час їх наступу на Рим, захоплюючи мости. Після цього спецназівців залучали до висадки десанту на півдні Франції в рамках операції «Драгун», а у серпні–вересні уже з боями вони просувалися до франко-італійського кордону. Під час війни FSSF зазнавали великих втрат, проте командування, так і не змогло забезпечити їхнє поповнення кваліфікованим персоналом. Підрозділ просто доукомплектовувався звичайними офіцерами та солдатами з інших бойових частин, поступово втрачаючи свою унікальність і особливий характер. Тому закономірним став результат — розформування FSSF 5 грудня 1944 р. (Тернистий путь канадского спецназа. 2022).

Отже, 1-ша група військ спеціального призначення проіснувала трохи більше двох років, упродовж яких провела кілька успішних операцій, про які зазначено вище. У ході війни цей підрозділ підтримував партизанські сили, відомі в історії як «Качін-рейнджери», що діяли в тилу окупаційних японських військ у Південно-Східній Азії (Слюсаренко, А. В. 2019b, с. 124).

До завдання, які виконувало зазначене формування, належали: ведення розвідки в тилу противника, нальоти на пости і патрулі у ворожому тилу,

захоплення мостів під час наступу союзників.

Висновок. Таким чином, досвід двох світових війн засвідчив важливість створення спеціальних сил, здатних здійснювати диверсійно-розвідувальну діяльність в оперативній і стратегічній глибині. Диверсії у ворожому тилу давали змогу скоувувати активність ворога на окремих напрямках, деморалізувати його особовий склад, а при достатній масштабності відволікати частину сил і засобів для охорони своїх комунікацій і тилкових об'єктів.

Проаналізувавши розвиток воєнного мистецтва, з'ясовано, що в першій половині ХХ ст. у Німеччині та Канаді склалися сприятливі умови для створення принципово нових військових формувань на регулярній основі, яких до цього не існувало — спеціальних військ, сутність яких визначалася їх призначен-

ням — диверсійно-розвідувальною діяльністю в тилу противника. Були створені диверсійно-розвідувальні військові формування, які призначалися для добування розвідувальних даних, руйнування важливих об'єктів, порушення комунікацій, захоплення полонених, зразків озброєння, дезорганізації роботи органів державного та військового управління, тилу, організації та підтримання партизансько-повстанського руху тощо.

Істотними ознаками діяльності спецпідрозділів були: особливі цілі, завдання і принципи дій у тилу противника; спеціальні форми та способи виконання завдань; спеціальний бойовий порядок сил і засобів; спеціальна мінно-підризна техніка, що використовувалася для виконання бойових завдань; особливий порядок підготовки і забезпечення спеціальних дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Анікеєнко, О. Ф. (2005). *Сили спеціальних операцій армії провідних зарубіжних країн та їх застосування*. Інформаційно-аналітичний огляд ЦНДІ ЗС України. Київ, 28 с.

«Бремя чёрного человека» или «Превосходство Леттов-Форбека». (2022). *Одеський Кур'єр*. URL: <https://uc.od.ua/news/politic/1220913> [дата зверн.: 12.11.2022].

Веденєєв, Д. (за заг. ред.). (2010). *Гострі кігті орла. Сили спеціальних операцій США: історія та сучасність: монографія*. Колектив авторів. Київ: К.І.С., 400 с.

Веденєєв, Д. В., Гавриленко, О. А., Кубіцький, С. О. & ін. (2017а). *Еволюція воєнного мистецтва: навчальний посібник*. (За заг. ред. В. В. Остроухова). (В 2 ч., Ч 1). Київ: Національна академія СБУ, 276 с.

Веденєєв, Д. В., Гавриленко, О. А., Кубіцький, С. О. & ін. (2017б). *Еволюція воєнного мистецтва: навчальний посібник*. (За заг. ред. В. В. Остроухова). (В 2 ч., Ч 2). Київ: Національна академія СБУ, 336 с.

Воробйов, Г. П. (2014). Розвиток форм і способів застосування Збройних Сил України. *Наука і оборона*. № 1, с. 27–30.

Гаращук, П. (1997). Сили спеціальних операцій країн НАТО. *Військо України*. № 5–6, с. 30–32.

Горбулін, В. (2022). «Гібридна війна» як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу. URL: https://dt.ua/internal/gibridna-viyna-yak-klyuchoviyi-instrument-rosiyskoji-geostrategiyi-revanshu-_html [дата зверн.: 25.10.2022].

Данилюк, І. А., Печорін, О. М. & Єзерський, М. Р. (2017). Спеціальні операції провідних країн світу: навчальний посібник. Київ, 76 с. URL: <http://csef.ru/media/articles/6094/6094.pdf> [дата зверн.: 08.10.2022].

Колесник, В. Т. (2017). Зарубіжний досвід управління персоналом Сил спеціальних операцій на прикладі збройних сил Сполучених Штатів Америки. *Інвестиції: практика та досвід*. № 1, с. 97–101.

Магда, Е. (2015). *Гибридная война. Выжить и победить*. Київ: Виват, 320 с.

Партизаны в Аравии и Африке. Тайны истории. (2022). URL: <https://secrethistory.su/1225-partizany-v-aravii-i-afrike.html> [дата зверн.: 16.12.2022].

Полк «Бранденбург-800» — спецназ «бесноватого фюрера». (2022). *Мир Знаний*. URL: <https://mir-znaniy.com/polk-brandenburg-800-specnaz-besnovatogo-fyurera/> [дата зверн.: 21.12.2022].

Руснак, І. С. & Телелим, В. М. (2000). Розвиток форм і способів ведення інформаційної боротьби на сучасному етапі. *Наука і оборона*. № 2, с. 18–23.

Слюсаренко, А. В. (2019а). *Світовий досвід розбудови та застосування сухопутного компонента Сил спеціальних операцій (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)*: монографія. Львів: НАСВ, 420 с.

Слюсаренко, А. В. (2019б). *Творення та застосування сухопутного компонента сил спеціальних операцій (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)*: дис. ... д-ра іст. наук: 20.02.22. Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Львів, 563 арк.

Создание частей специального назначения в германской армии накануне и в начальный период Второй мировой войны. (2022). Немецкий спецназ в боях за Крым, Севастополь и Северный Кавказ в 1941–1942 годах. URL: <https://military.wikireading.ru/hhm8Z4wjxI> [дата зверн.: 14.11.2022].

Тарас, А. Е. (1998). *Малая война (Организация и тактика боевых действий малых подразделений): хрестоматия*. Минск: Харвест, 512 с. (Серия: «Коммандос»).

Тернистый путь канадского спецназа. (2022). URL: <https://warspot.ru/15057-ternistyuy-put-kanadskogo-spetsnaza> [дата зверн.: 20.10.2022].

Токарев, М. (2008). СССР. 1941-й. «Бранденбург-800»: «черные кошки в темной комнате». Диверсанты второй мировой: военно-исторический сборник. Москва: Яуза. URL: http://www.telenir.net/istorija/diversanty_vtoroi_mirovoi/p1.php [дата зверн.: 14.11.2022].

Фурман, І. І., Сидоров, С. В., Пилявець, Р. І. & ін. (2020). *Історія воєнного мистецтва: підручник*. К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 516 с.

Чернявский, В., Мадер, Ю. & Чуев, С. (2022). Отто Скорцени — диверсант № 1. Взлет и падение гитлеровского спецназа. URL: http://loveread.me/read_book.php?id=69120&p=1 [дата зверн.: 16.12.2022].

Чуев, С. Г. (2003). *Спецслужбы Третьего Рейха*. (В 2 кн., Кн. 1). СПб.: Нева; М.: ОЛМА-ПРЕСС; Образование, 384 с.

Tessin, G. (1977). *Verbände und Truppen der Deutschen Wehrmacht und Waffen SS im Zweiten Weltkrieg 1939–1945*. Osnabrück: Biblio Verlag, 469 s.

Lehr-Regiment Brandenburg z.b.V. 800 / Sonderverband Brandenburg / Division Brandenburg z.b.V. 800 / Panzergrenadier-Division “Brandenburg” (нем.). *The EHRI portal*: сайт: EHRI Consortium. (2015). URL: <https://portal.ehri-project.eu/> [дата зверн.: 09.10.2022].

REFERENCES

Anikieienko, O. F. (2005). *Syly spetsialnykh operatsii armii providnykh zarubizhnykh krain ta yikh zastosuvannia* [Forces of special operations of the armies of leading foreign countries and their application]. *Informatsiino-analitychnyi ohliad TsNDI ZS Ukrainy*. Kyiv, 28 s. [in Ukrainian].

“Bremya chYornogo cheloveka” ili “Prevoshodstvo Lettov-Forbeka”. (2022). *Odeskyi Kur’ier*. URL: <https://uc.od.ua/news/politic/1220913> [Accessed.: 12.11.2022]. [in Russian].

Viedenieiev, D. (za zah. red.). (2010). *Hostri kihti orla. Syly spetsialnykh operatsii SShA : istoriia ta suchasnist* [Sharp claws of an eagle. US special operations forces: history and modernity]: monohrafiia. Kollectyv avtoriv. Kyiv : K.I.S., 400 s. [in Ukrainian].

Viedenieiev, D. V., Havrylenko, O. A., Kubitskyi, S. O. & in. (2017a). *Evoliutsiia voiennoho mystetstva* [Evolution of the art of war]: navch. posib. (Za zah. red. V. V. Ostroukhova). (V 2 ch., Ch. 1). Kyiv: Nats. akad. SBU, 276 s. [in Ukrainian].

Viedenieiev, D. V., Havrylenko, O. A., Kubitskyi, S. O. & in. (2017b). *Evoliutsiia voiennoho mystetstva* [Evolution of the art of war]: navch. posib. (Za zah. red. V. V. Ostroukhova). (V 2 ch., Ch. 2). Kyiv: Nats. akad. SBU, 336 s. [in Ukrainian].

Vorobiov, H. P. (2014). Rozvytok form i sposobiv zastosuvannia Zbroinykh Syl Ukrainy [Development of forms and methods of application of the Armed Forces of Ukraine]. *Nauka i oborona*. № 1, s. 27–30. [in Ukrainian].

Harashchuk, P. (1997). Syly spetsialnykh operatsii krain NATO [Special operations forces of NATO countries]. *Viisko Ukrainy*. № 5–6, s. 30–32. [in Ukrainian].

Horbulin, V. (2022). “Hibrydna viina” yak kliuchovy instrument rosiiskoi heostrategii revanshu [“Hybrid war” as a key tool of the Russian geostrategy of revenge]. URL: https://dt.ua/internal/gibrydna-viyna-yak-klyuchoviyinstrument-rosiyskoyi-geostrategiyi-revanshu-_html [Accessed: 25.10.2022]. [in Ukrainian].

Danyliuk, I. A., Pechorin, O. M. & Yezerskyi, M. R. (2017). Spetsialni operatsii providnykh krain svitu [Special operations of the world's leading countries]: navch. posib. Kyiv, 76 s. URL: <http://csef.ru/media/articles/6094/6094.pdf> [Accessed: 08.10.2022]. [in Ukrainian].

Kolesnyk, V. T. (2017). Zarubizhnyi dosvid upravlinnia personalom Syl spetsialnykh operatsii na prykladi zbroinykh syl Spoluchenykh Shtativ Ameryky [Foreign experience of personnel management of Special Operations Forces on the example of the armed forces of the United States of America]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 1, s. 97–101. [in Ukrainian].

Magda, E. (2015). *Gibridnaya voyna. Vyizhit i pobedit*. Kiev: Vivat, 320 s. [in Russian].

Partizanyi v Aravii i Afrike. Taynyi istorii. (2022). [Partisans in Arabia and Africa. Secrets of history]. URL: <https://secrethistory.su/1225-partizany-v-aravii-i-afrike.html> [Accessed: 16.12.2022]. [in Russian].

Polk “Brandenburg-800” — spetsnaz “besnovatogo fyurera” [Regiment “Brandenburg-800” — the special forces of the “possessed Fuhrer”]. (2022). *Mir Znaniy*. URL: <https://mir-znaniy.com/polk-brandenburg-800-specnaz-besnovatogo-fyurera/> [Accessed: 21.12.2022]. [in Russian].

Rusnak, I. S. & Telelym, V. M. (2000). Rozvytok form i sposobiv vedennia informatsiinoi borotby na suchasnomu etapi [Development of forms and methods of information struggle at the modern stage]. *Nauka i oborona*. № 2, s. 18–23. [in Ukrainian].

Sliusarenko, A. V. (2019a). *Svitovyi dosvid rozbudovy ta zastosuvannia sukhoputnoho komponenta Syl spetsialnykh operatsii (druha polovyna XX – pochatok XXI st.)* [World experience in the development and use of the ground component of the Special Operations Forces (second half of the 20th – beginning of the 21st century)]: monohrafiia. Lviv: NASV, 420 s. [in Ukrainian].

Sliusarenko, A. V. (2019b). *Tvorennia ta zastosuvannia sukhoputnoho komponenta syl spetsialnykh operatsii (druha polovyna XX – pochatok XXI st.)* [Creation and use of the ground component of special operations forces (second half of the 20th – beginning of the 21st century)]: dys. ... d-ra ist. nauk: 20.02.22. Nats. akad. sukhoputnykh viisk im. hetmana P. Sahaidachnoho. Lviv, 563 ark. [in Ukrainian].

Sozdanie chastey spetsialnogo naznacheniya v germanskoj armii nakanune i v nachalnyi period Vtoroy mirovoy voyni [The creation of special forces in the German army on the eve and in the initial period of the Second World War]. Nemetskiy spetsnaz v boyah za Krym, Sevastopol i Severnyi Kavkaz v 1941–1942 godah. (2022). URL: <https://military.wikireading.ru/hhm8Z4wjxI> [Accessed: 14.11.2022]. [in Russian].

Taras, A. E. (1998). *Malaya voyna (Organizatsiya i taktika boevykh deystviy malyykh podrazdeleniy)* [Small war (Organization and tactics of military operations of small units)]: hrestomatIya. Sost. Minsk : Harvest, 512 s. (Seriya: “Kommandos”). [in Russian].

Ternistyiy put kanadskogo spetsnaza [The thorny path of Canadian special forces]. (2022). URL: <https://warspot.ru/15057-ternistyiy-put-kanadskogo-spetsnaza> [Accessed.: 20.10.2022]. [in Russian].

Tokarev, M. (2008). SSSR. 1941-y. “Brandenburg-800”: “chernye koshki v temnoy komnate” [“Brandenburg-800”: “black cats in a dark room” / World War II saboteurs]. *Diversantiy vtoroy*

mirovoy: voenno-istoricheskiiy sbornik. Moskva: Yauza. URL: http://www.telenir.net/istorija/diversanty_vtoroi_mirovoi/p1.php [Accessed: 14.11.2022]. [in Russian].

Furman, I. I., Sydorov, S. V., Pyliavets, R. I. & in. (2020). *Istoriia voiennoho mystetstva* [History of military art]: pidruch. K.: NUOU im. Ivana Cherniakhovskoho, 516 s. [in Ukrainian].

Cherniavskiy, V., Mader, Yu. & Chuev, S. (2022). Otto Skortseny — dyversant № 1. Vzlet y padenye hytlerovskoho spetsnazza [Otto Skorzeny — saboteur number 1. The rise and fall of Hitler's special forces]. URL: http://loveread.me/read_book.php?id=69120&p=1 [Accessed: 16.12.2022]. [in Ukrainian].

Chuev, S. G. (2003). *Spetssluzhbyi Tretego Reyha*. (V 2 kn., Kn. 1). SPb.: Neva; M.: OLMA-PRESS; Obrazovanie, 384 s. [in Russian].

Tessin, G. (1977). *Verbände und Truppen der Deutschen Wehrmacht und Waffen SS im Zweiten Weltkrieg 1939–1945* [Associations and troops of the German Wehrmacht and Waffen SS in World War II 1939–1945]. Osnabrück: Biblio Verlag, 469 s. [in Germany].

Lehr-Regiment Brandenburg z.b.V. 800 / Sonderverband Brandenburg / Division Brandenburg z.b.V. 800 / Panzergrenadier-Division “Brandenburg” [Teaching Regiment Brandenburg z.b.V. 800 / Special Association Brandenburg / Division Brandenburg z.b.V. 800 / Panzergrenadier Division “Brandenburg”]. *The EHRI portal*: sait: EHRI Consortium. (2015). URL: <https://portal.ehri-project.eu/> [Accessed: 09.10.2022]. [in Germany].

Pavlo Kryschniy

Adjunct, Department of Airborne Assault

Forces and Special Operations Forces,

The National Defence University of Ukraine

named after Ivan Cherniakhovskyi

(Kyiv, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9705-1610>

REVIEW OF THE CONSTRUCTION OF THE FORMULATIONS OF THE SPECIALIZED NOMINATIONS OF GERMANY (1914–1944) AND CANADA (1942–1944)

The article, based on the available domestic and foreign literature on the world experience of creation and development of special forces, summarizes the experience of creation of special forces of such countries as Germany (“Ebbinghaus”, “Brandenburg” and “Kurfürst”) and Canada (“First Special Service Force”), in particular, the reasons for their creation are considered, examples and forms

of their use are given, and the ways in which they performed special tasks behind enemy lines during the First World War (1914–1918) and the Second World War are highlighted.

The experience of military conflicts in the second half of the twentieth century showed the significant role of sabotage and reconnaissance units behind enemy lines. The use of such formations may become even more important in the future, as evidenced by the local wars of our time. That is why studying and summarizing the experience of combat operations of special forces units in military conflicts is of particular relevance.

After analyzing the scientific works of domestic researchers, it was found that the views on the issues we are studying are reflected in many works of researchers, in particular the article highlights the process of creation, formation and transformation of the Special Operations Forces of the leading countries of the world into a separate component of the armed forces, the main tasks and peculiarities of the use of special forces and special operations units are revealed.

The purpose of the article is to analyze and summarize the experience of creating and using special forces of Germany and Canada during the First and Second World Wars.

Keywords: *special units, sabotage and reconnaissance actions, reconnaissance and sabotage formations, special tasks, special forces.*